

163. ▶ LOTZ KÁROLY (1833-1904)

A Tavasz allegóriája, 1902

Olaj, vászon, 144x115 cm
Jelezve jobbra lent: f. Lotz K. 1902

Kezdő ár: 8 000 000 Ft / 25 806 EUR
Becsérték: 12 000 000 – 16 000 000 Ft
Estimated value: 38 710 – 51 613 EUR

1. Részlet a Múzeum utca 11. szám alatti Károlyi-palota lépcsőházának mennyezetképéből

2. A Múzeum utca 11. szám alatti Károlyi-palota lépcsőházának mennyezetképe

A PIROS ÁSZ

3. Magyar kártya, makk és piros ász

A négy évszak ábrázolása lényegében az időnek, az örök születés és elmúlás szüntelen körforgásának a legközérthetőbb megfogalmazása. A négy évszak egységét megjelenítő ciklusok az európai művészettörténeti hagyomány egyik legrégebbi részéhez kötődnek. Héliosz, vagy Zeusz leányai, a Hórák személyesítették meg a különböző évszakokat, s egyben fejezték is ki ezek összetartozását. Az évszakok allegorikus ábrázolása különösen a reneszánsztól kezdve vált egyre gyakoribbá a középületek, villák, paloták díszítésében. A négy évszak képei még a népi kultúrában, illetve a populáris és tömegkultúrában is jelen vannak. Az egyik leghétköznapiabb példája ennek a magyar kártya ászainak sorozata, melyben a piros ász jeleníti meg a Tavaszt, egy virágokat rendezgető fiatal hölgy képében.

Az 1900 körüli években Lotz is festett egy nagyobb négy-évszak ciklust. Ybl Ervin, a művész monográfiája szerint ezek az allegorikus kompozíciók „Lotz legszínvűsabb, festőileg legfrissebb alkotásai közé tartoznak” (437). Ybl csak az Ősz és Nyár kompozícióit ismerte, erről a most árverésre kerülő Tavasz-kompozícióról nem volt tudomása. Bizonyos azonban, hogy a képek összetartoztak, s valaha együtt voltak a Tél máig nem ismert allegóriájával együtt.

4. Sandro Botticelli: Tavasz, 1482 körül
Uffizi Képtár, Firenze

VIRÁGOK

Hétköznapi tapasztalatunk szerint is a tavasz a virágzás ideje. Teljesen érthető, hogy az évszakhoz kapcsolódó legtöbb képi ábrázolás is virágokkal jeleníti meg a tavaszt. Az európai művészet-történet egyik legismertebb tavasz-allegóriája Botticelli *Primaverája* (1482 körül, Uffizi Képtár, Firenze). A kép előterében pazar, virágmintás ruhában Flóra alakja lép a néző felé, öléből a tavasz színes virágait szórva szerteszét. A tavaszi természet olyan gazdagságban és olyan bőségben tárja elénk virágait, hogy azt nem is lehet más gesztussal kifejezni, mint a bőkezű, szinte pazarlóan nagyvonalú adakozás gesztusával. Így szórja szét Lotz Károly Flórája is a tavasz ajándékait.

LOTZ KÁROLY

Lotz hírnevét remek zsánerképei, a magyar falusi élet tipikus mozzanatait, a pusztai magyar táj emblematikus alakjait felvonultató kompozíciói alapozták meg. Olyan alkotások, amelyek közül sokan igen hamar múzeumi tulajdonba kerültek és reprodukciók, műlapok révén lényegében országosan ismertté váltak. Lotz azonban, bármennyire is egyik úttörője volt a reprezentatív magyar népi zsáner és a magyar tájképfestészet műfajainak, az 1860-as évek elejétől kezdve egyre inkább a freskófestészet műfajában vált nélkülözhetlenné.

Lotz az 1860-as évektől kezdve fordult el az addig kedvelt műfajától, a népi életképtől, s vált egyre inkább a mitológiai és aktkompozíciók mesterévé. A fordulat oka abban keresendő, hogy 1863-tól kezdve egyre több falképre kapott megrendelést, s az a műfaj más felfogást, más témavilágot, más megközelítésmódot igényelt, mint a népi életkép műfaja. A falképeken a hagyományos műfajoknak – portré, csendélet, életkép, tájkép – megfelelő témák szinte egyáltalán nem, vagy csak nagyon speciális esetekben jeleníthetők meg. A mennyezetképek pedig egészen különleges műfajt igényelnek. Egyedül a történeti festészet műfaja illik a nagy falfelületekhez, Lotz azonban a történeti festészetben nem érezte otthon magát. Nem véletlen, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum falképei közül a történeti jelenetek megfestését Than Mórra bízta, s ő maga az allegorikus kompozíciókat festette meg.

MIRE JÓ AZ ALLEGÓRIA?

Elvont fogalmak képi ábrázolása aligha lehetséges allegóriák – vagyis ezen fogalmakat megjelenítő emberi alakok – nélkül. Megfesteni például a Szabadság, a Közoktatás, a Művészet, a Tudomány, az évszakok, a napszakok, vagy a különféle emberi tevékenységek képeit csak allegóriák segítségével lehet. Sőt, a húsz-, harminc négyzetméteres, vagy még nagyobb falfelületeken, főleg mennyezeteken pedig alig van más lehetőség a művész számára, mint az allegóriák alkalmazása. Az allegóriáknak ugyanis megvan az a jó tulajdonságuk, hogy lényegében bármekkora méretre felnagyíthatóak, s így a nagy felületeken képesek igazán érvényesülni.

A 19. századi freskófestészet az allegorikus festészetnek is a nagy korszaka. Középületek, iskolák, pályaudvarok, színházak, vagy éppen magánpaloták díszítésében az allegorikus kompozíciók játszották a főszerepet. Általános, egyetemes mondanivalójuk, a művelt átlagember számára is pontosan érthető jelképrendszerük, a nagy európai művészettörténeti formavilágba való beágyazottságuk révén úgy tűnt, hogy a művészet örök és egyetemes értékrendjét képviselték.

PALOTÁK ÉS ALLEGÓRIÁK

Lotz első pesti freskóit gróf Károlyi Alajos pompás, francia neoreneszánsz stílusú palotájába (ma Pollack Mihály tér 3.) festette meg 1864-ben. Ezt a megbízást újabban és újabban követték, melyek közül Károlyi Alajos palotájának közvetlen közelében, 1869-ben épült másik Károlyi-palota, Károlyi Sándoré érdemel külön figyelmet. A jelenleg a MÁV Szimfonikusoknak helyet adó épület (Múzeum utca 11.) lépcsőházának mennyezetét borító falkép fő alakja a Hajnal istennője, Auróra. Auróra testtartása, a hajnal virágait szétszóró kézmozdulata szinte pontosan megegyezik a csaknem négy évtizeddel később megfestett Tavasz Flórájának mozdulataival. Lotz grafikai hagyatékában több olyan vázlatot is ismerünk, melyek akár a Károlyi-palota Aurórájához, akár a Tavasz allegóriájához is tanulmányul szolgálhattak.

A Károlyi-palota Aurórájának modelljét nem ismerjük, az 1890-es évektől kezdve azonban Lotz első számú női modellje fogadott leánya, Kornélia volt. Az ő jellegzetes vonásait ismerjük fel ezen a Tavasz-allegórián is.

Bellák Gábor

